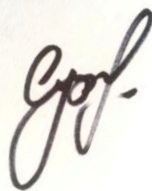

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ І ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ**

ТКАЧЕНКО ОЛЬГА ВАСИЛІВНА

УДК 378.015:63-057.4

**ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДГОТОВКА
АГРОНОМІВ-ДОСЛІДНИКІВ В АГРАРНИХ УНІВЕРСИТЕТАХ**
13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Автореферат

дисертації на здобуття наукового ступеня

кандидата педагогічних наук

Київ - 2018

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України (м. Київ).

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник
Сотська Галина Іванівна,
заступник директора з науково-експериментальної роботи Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України (м. Київ).

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Лузан Петро Григорович,
головний науковий співробітник лабораторії науково-методичного супроводу підготовки фахівців у коледжах і технікумах Інституту професійно-технічної освіти НАПН України (м. Київ);

кандидат педагогічних наук
Гомеля Ніна Семенівна,
завідувач кафедри педагогіки і психології Київського професійно-педагогічного коледжу імені Антона Макаренка (м. Київ).

Захист відбудеться 28 березня 2018 року о 14.00 на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.451.01 в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України за адресою: 04060, м. Київ, вул. М. Берлінського, 9, 5-й поверх, зал засідань.

З дисертацією можна ознайомитися на сайті www.ipood.com.ua та у бібліотеці Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України за адресою: 04060, м. Київ, вул. М. Берлінського, 9.

Автореферат розіслано 27 лютого 2018 р.

Т. в. о. вченого секретаря
спеціалізованої вченої ради

М. П. Вовк

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Сучасний стан економіки країни потребує створення нової системи інноваційного розвитку агропромислового сектору «аграрна освіта – аграрна наука – аграрне виробництво». Це актуалізує проблему підвищення вимог до професійної підготовки фахівців агропромислового економічного сектору, й зокрема агрономів-дослідників. Саме на цю категорію випускників аграрних університетів покладаються важливі завдання. Вони покликані здійснювати науково-дослідну і виробничу діяльність, що вимагає поглиблених професійних знань, а також формують науково-викладацький корпус вищих закладів освіти аграрного профілю, від якісного складу якого залежить рівень професійної підготовки майбутніх аграріїв.

Сучасний аграрій-дослідник повинен володіти не лише фаховими знаннями і компетентностями, але й мати психолого-педагогічну освіту. Як показало вивчення, у змісті їх професійної підготовки переважає фахова освіта, при цьому нівелюється педагогічна складова. Відповідно виникає потреба оновлення змісту і технологій професійно-педагогічної підготовки агрономів-дослідників на магістерському освітньо-кваліфікаційному рівні вищої освіти в аграрних університетах.

Актуальність означеної проблеми окреслена у законодавчих та нормативно-правових документах: законах України «Про освіту» (2017), «Про вищу освіту» (2014), постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» (2011), а також Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року (2012), Стратегії розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року (2013), Концепції реформування і розвитку аграрної освіти та науки (2011) та Концепції організації підготовки магістрів (2010).

Аналіз результатів наукових досліджень свідчить про посилення уваги дослідників до цієї проблеми. Питанням розвитку аграрної освіти і науки присвячені праці Л. Білана, Т. Іщенко, С. Ніколаєнка; теоретичні і методичні основи професійної підготовки фахівців агрономічного профілю досліджували Н. Демешкант, І. Колосок, Н. Нерух, С. Штангей; розвиток аграрного дорадництва в Україні представлено у наукових розвідках О. Галич, І. Гончаренко, О. Кірейцева, І. Кудінова.

Проблема професійно-педагогічної підготовки фахівців аграрного профілю висвітлена у працях І. Бендери, І. Буцика, О. Заболотнього, В. Ільчук, С. Літвінчук, П. Лузана, В. Лозовецької, В. Манько, В. Мозгового, Ю. Ніколаєнка, О. Полозенка, В. Свистун, М. Хоменка, Л. Шовкун та ін. Питанню удосконалення професійної підготовки фахівців, зокрема за магістерськими програми, присвячені праці Н. Батечко, С. Вітвицької, С. Заскалети, Л. Кліх, В. Люльки, Н. Мачинської, В. Третько, С. Сисоєвої та ін.

Водночас вивчення показало, що проблема професійно-педагогічної підготовки агрономів-дослідників в аграрних університетах не стала предметом окремого дослідження у вітчизняній педагогічній науці.

Теоретичний аналіз, вивчення практичного досвіду професійно-педагогічної підготовки агрономів-дослідників на магістерському рівні вищої освіти в аграрних університетах дали змогу виявити низку суперечностей між:

- зростанням вимог суспільства до якості професійно-педагогічної діяльності викладачів аграрних університетів, яку спрямовано на підготовку конкурентоспроможних фахівців аграрного сектору економіки, та недостатньою увагою до створення ефективної системи забезпечення якості вищої освіти згідно зі стандартами і рекомендаціями європейського простору;
- сучасними потребами інтеграції наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності закладів вищої освіти аграрного профілю і недооцінкою важливості професійно-педагогічної підготовки аграріїв-дослідників на магістерському рівні вищої освіти;
- зростанням потреби аграрних університетів у кваліфікованих викладачах і недостатнім рівнем їх готовності до професійно-педагогічної діяльності;
- сучасними вимогами до навчально-методичного забезпечення професійно-педагогічної підготовки агрономів-дослідників і недостатньо якісним рівнем його розроблення у закладах вищої освіти аграрного профілю.

Актуальність проблеми, її недостатня розробленість у педагогічній теорії та практиці, необхідність подолання виявлених суперечностей зумовили вибір теми дисертації **«Професійно-педагогічна підготовка агрономів-дослідників в аграрних університетах»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до тематичного плану науково-дослідної роботи Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України «Естетичні та етичні чинники розвитку професійного досвіду викладачів вищих педагогічних навчальних закладів» (РК № 011U003167). Тему дисертації затверджено вченою радою Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України (протокол № 4 від 26 лютого 2015 р.) та узгоджено у Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 6 від 29 вересня 2015 р.).

Об'єкт дослідження – професійно-педагогічна підготовка агрономів-дослідників на магістерському рівні вищої освіти в аграрних університетах.

Предмет дослідження – зміст, форми організації, методи професійно-педагогічної підготовки агрономів-дослідників на магістерському рівні вищої освіти в аграрних університетах.

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці моделі професійно-педагогічної підготовки агрономів-дослідників в аграрних університетах.

Відповідно до об'єкта, предмета й мети визначено **завдання** дослідження:

1. Проаналізувати стан досліджуваної проблеми в педагогічній науці і на практиці.
2. Теоретично обґрунтувати зміст і структуру професійно-педагогічної підготовки агрономів-дослідників в аграрних університетах.

3. Виокремити й схарактеризувати критерії, показники та рівні готовності агрономів-дослідників до здійснення професійно-педагогічної діяльності.

4. Розробити модель професійно-педагогічної підготовки агрономів-дослідників в аграрних університетах та здійснити її експериментальну перевірку.

5. Створити навчально-методичний комплекс з професійно-педагогічної підготовки агрономів-дослідників в аграрних університетах.

Концептуальна ідея дослідження. В основу дослідження покладено положення щодо пріоритету гуманістичної парадигми освіти, випереджувального підходу до професійно-педагогічної підготовки фахівця аграрної галузі, яка має орієнтуватися на високий рівень професійної компетентності, конкурентоспроможності фахівців на ринку праці. Професійно-педагогічна підготовка агрономів-дослідників розглядається у межах магістерської програми спеціальності 201 «Агрономія», кваліфікації 2213.1 «Агроном-дослідник».

Забезпеченню ефективності професійно-педагогічної підготовки агрономів-дослідників сприятиме розроблення моделі цієї підготовки на засадах практико-орієнтованого, компетентнісного, особистісно-орієнтованого та андрагогічного підходів. Практико-орієнтований підхід сприяє професійному самовизначенню агрономів-дослідників, усвідомленій та вираженій суб'єктивній позиції щодо майбутньої професійно-педагогічної діяльності. Реалізація компетентнісного підходу дозволяє визначати когнітивні аспекти готовності до професійно-педагогічної діяльності як компетентнісні, що забезпечує спроможність агрономів-дослідників практично діяти і творчо застосовувати набуті знання у різних професійно-педагогічних ситуаціях. Реалізація особистісно-орієнтованого підходу сприяє визнанню майбутнього викладача як індивідуальності, унікальності, неповторності, який має свою освітню траєкторію. Застосування андрагогічного підходу забезпечує створення належних умов для постійної самоосвіти, самовдосконалення, розвитку дослідницьких здібностей, які сприяють підвищенню фахової майстерності, досягненню найвищого рівня творчості та самореалізації у майбутній професійно-педагогічній діяльності. Результатом поетапної реалізації моделі є сформована готовність агрономів-дослідників до професійно-педагогічної діяльності в аграрних університетах.

Гіпотеза дослідження ґрунтується на положенні, що професійно-педагогічна підготовка агрономів-дослідників на магістерському рівні вищої освіти набуде ефективності за умови: формування мотивації й спрямованості магістрантів до здійснення професійно-педагогічної діяльності; розроблення освітніх програм професійно-педагогічної підготовки аграріїв-дослідників з урахуванням результатів наукових досліджень та перспектив розвитку наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності в аграрних університетах; оновлення змісту і технологій; розроблення комплексного навчально-методичного забезпечення професійно-педагогічної підготовки.

Методологічну основу дослідження становлять філософські, наукові, психолого-педагогічні ідеї та висновки щодо розвитку професійної освіти фахівців аграрного профілю; положення щодо взаємозв'язку і взаємозумовленості педагогічних явищ; основні положення теорії особистісно-орієнтованої освіти; ідеї психопедагогіки; провідні положення практико-орієнтованого, компетентнісного,

особистісно-орієнтованого, андрагогічного підходів; принципи систематичності і послідовності, зв'язку теорії з практикою, а також положення щодо вибору індивідуальної освітньої траєкторії.

Теоретичною основою дослідження є: положення сучасної філософії освіти (В. Андрущенко, І. Зязюн, В. Кремень), неперервної професійної освіти (С. Батишев, Р. Гуревич, Л. Лук'янова, Н. Ничкало, В. Радкевич та ін.); теоретичні і методичні засади підготовки фахівців-аграріїв (І. Бендера, О. Заболотній, В. Ільчук, Н. Кожемякіна, Д. Костюк, Ю. Курбатова, В. Мельниченко, В. Мозговий, Н. Нерух, С. Ніколаєнко, В. Свистун, Л. Шовкун, С. Штангей та ін.); концептуальні засади професійної підготовки педагогів (С. Гончаренко, Н. Гомеля, О. Дубасенюк, Ю. Бабанський, В. Жернов, Л. Кондрашова, О. Пехота, П. Підкасистий, Г. Сотська та ін.); теоретичні положення щодо підготовки фахівців на магістерському рівні вищої освіти (С. Вітвицька, Л. Кліх, Н. Мачинська, С. Сисоєва та ін.); положення щодо історичного розвитку та становлення аграрної освіти (М. Боровський, М. Вавилов, Б. Греков, В. Калініченко, І. Мещерський, П. Панченко, В. Марчук, Д. Рибченко); історико-педагогічні аспекти професійної підготовки фахівців аграрного профілю (Т. Іщенко, В. Лозовецька, П. Лузан та ін.).

Для розв'язання визначених завдань використано комплекс взаємодоповнюючих **методів:** *теоретичні:* аналіз філософської, психолого-педагогічної літератури, нормативної, навчально-методичної документації, їх систематизація й узагальнення з метою з'ясування стану розробленості досліджуваної проблеми та обґрунтування поняттєво-категоріального апарату наукового пошуку; теоретичне моделювання – для розроблення моделі професійно-педагогічної підготовки агрономів-дослідників в аграрних університетах; узагальнення – для формулювання висновків за розділами, загальних висновків; *емпіричні:* педагогічне спостереження, анкетування, бесіди, опитування, тестування, що сприяли визначенню рівнів сформованості готовності агрономів-дослідників до професійно-педагогічної діяльності; педагогічний експеримент (констатувальний, формувальний) з метою перевірки ефективності моделі професійно-педагогічної підготовки агрономів-дослідників; *математичної статистики:* кількісний аналіз даних, їх статистична обробка з метою якісної інтерпретації одержаних результатів експериментального дослідження.

Організація дослідження. Наукове дослідження здійснювалося упродовж 2013 – 2017 рр. й охоплювало три етапи.

На *першому етапі* (2013 – 2014 рр.) здійснено теоретичний аналіз проблеми професійно-педагогічної підготовки агрономів-дослідників в аграрних університетах; визначено об'єкт, предмет, мету, гіпотезу, завдання дослідження; розроблено програму дослідно-експериментальної роботи.

На *другому етапі* (2014 – 2015 рр.) теоретично обґрунтовано модель і педагогічні умови професійно-педагогічної підготовки агрономів-дослідників в аграрних університетах; проведено констатувальний експеримент, у ході якого на основі визначених критеріїв, показників та рівнів готовності магістрантів до професійно-педагогічної діяльності здійснено аналіз стану їхньої готовності до означеної діяльності в аграрних університетах.

На *третьому етапі* (2015 – 2017 рр.) проведено формувальний експеримент, здійснено аналіз, систематизацію, узагальнення і математичну обробку даних, отриманих у результаті проведення дослідно-експериментальної роботи; сформульовано висновки, оформлено результати дослідження.

Експериментальна база дослідження. Дослідна робота проводилася на базі Білоцерківського національного аграрного університету, Уманського національного університету садівництва, Харківського національного аграрного університету імені В. В. Докучаєва, Луганського національного аграрного університету, Національного університету біоресурсів і природокористування України. На різних етапах дослідження в експерименті брали участь 322 магістранти та 145 викладачів.

Наукова новизна і теоретичне значення одержаних результатів полягає в тому, що: *вперше* розкрито сутність професійно-педагогічної підготовки агрономів-дослідників в аграрних університетах; теоретично обґрунтовано і розроблено модель професійно-педагогічної підготовки агрономів-дослідників в аграрних університетах на засадах практико-орієнтованого, компетентнісного, особистісно-орієнтованого й андрагогічного підходів, що охоплює методологічно-цільовий, дидактично-методичний, організаційно-процесуальний та оцінно-результативний структурні блоки; виявлено педагогічні умови цієї підготовки (формування у магістрантів мотивації до здійснення професійно-педагогічної діяльності; проектування змісту навчальних дисциплін професійно-педагогічної підготовки в умовах кредитно-модульної системи організації освітнього процесу; функціонування школи молодого викладача закладу вищої освіти аграрного профілю); *уточнено* сутність понять: «професійна підготовка фахівців аграрного профілю», «професійно-педагогічна підготовка агрономів-дослідників», «готовність агрономів-дослідників до здійснення професійно-педагогічної діяльності»; *удосконалено* зміст, форми організації, методи професійно-педагогічної підготовки агрономів-дослідників на магістерському рівні вищої освіти; *подальшого розвитку* набули положення щодо організації та функціонування в аграрних університетах школи молодого викладача.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробленні та впровадженні в освітню практику аграрних університетів навчально-методичного комплексу, що включає: педагогічно-орієнтовані змістові модулі до дисциплін професійної підготовки магістрантів (напрямок підготовки «Агрономія»); програму та методичні розробки занять постійно діючого навчально-методичного семінару «Школа молодого викладача»; практикум з професійно-педагогічної підготовки агрономів-дослідників; глосарій термінів із педагогіки та психології вищої школи.

Основні результати дослідження, навчально-методичний комплекс можуть бути використані для подальшого вдосконалення теорії і практики вищої аграрної освіти, в системі підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти аграрного профілю, у підготовці посібників, програм навчальних дисциплін, дидактичних комплексів.

Результати дослідження впроваджено в освітній процес Національного університету біоресурсів і природокористування України (довідка № 0797 від 15.03.2017 р.), Уманського національного університету садівництва (довідка № 01-

10/176 від 07.03.2017 р.), Білоцерківського національного аграрного університету (довідка № 01-12/130 від 30.01.2017 р.), Луганського національного аграрного університету (довідка № 01-14/117 від 02.02.2017 р.); Харківського національного аграрного університету імені В. В. Докучаєва (довідка № 362/01-24 від 21.03.2017 р.).

Апробація результатів дисертації. Основні результати дослідження оприлюднено на: *міжнародних науково-практичних конференціях*: «Наукові пошуки молоді у третьому тисячолітті» (Біла Церква, 2014, 2015); «Стратегічні пріоритети розвитку аграрного сектору України в умовах невизначеності та ризику» (Біла Церква, 2015); «Освітні інновації: філософія, психологія, педагогіка» (Суми, 2015); «Сучасні проблеми підготовки вчителя і його професійного удосконалення» (Чернігів, 2016); «Вища школа і ринок праці: інтеграція, модернізація, інтернаціоналізація» (Мукачеве, 2016); «Теоретико-методологічні аспекти мистецької освіти: здобутки, проблеми та перспективи» (Умань, 2015); *міжнародних мистецько-педагогічних читаннях* пам'яті професора О. П. Рудницької (Київ, 2015, 2016); на *всеукраїнських науково-практичних конференціях*: «Актуальні проблеми розвитку освіти і науки в умовах глобалізації» (Дніпропетровськ, 2016); «Актуальні проблеми освіти в системі вищої школи» (Херсон, 2016); «Актуальні питання педагогіки та мовознавства» (Біла Церква, 2009); «Стратегічні пріоритети економічного розвитку агросфери» (Біла Церква, 2013); «Аграрна наука – виробництву (психолого-педагогічні та лінгвістичні дослідження в умовах освітніх реформаційних процесів)» (Біла Церква, 2015); *всеукраїнських педагогічних читаннях* пам'яті видатного вченого-педагога О. С. Дубинчук (Київ, 2014, 2015, 2016, 2017); *науково-практичних інтернет-конференціях*: «Інноваційні підходи до професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів» (Київ, 2014); «Гуманітарні науки сьогодні: обговорення актуальних проблем» (Краматорськ, 2016); *регіональних науково-практичних конференціях* «Стратегічні пріоритети економічного розвитку АПК» (Біла церква, 2014); «Аграрна наука – виробництву: проблеми економічного розвитку АПК» (Біла Церква, 2007, 2008); «Наукові пошуки молоді у третьому тисячолітті» (Біла Церква, 2008); «Аграрна наука – виробництву: економічний розвиток АПК в умовах економічної кризи» (Біла Церква, 2010); «Фундаментальні та прикладні дослідження у сучасній науці» (Харків, 2016); *круглому столі*: «Інноваційні педагогічні технології у підготовці майбутніх вчителів» (Суми, 2015); *звітних науково-практичних конференціях* ІПОД НАПН України (Київ, 2010, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017), *засіданнях відділу* змісту і технологій навчання дорослих ІПОД НАПН України тощо.

Публікації. Основний зміст і результати дослідження висвітлено у 19 публікаціях. 3-поміж них: 1 навчально-методичний комплекс; 6 статей у наукових фахових виданнях України; 1 стаття у зарубіжному періодичному науковому виданні; 1 – у виданні України, що включено до міжнародних наукометричних баз; 10 статей у збірниках матеріалів конференцій.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (334 найменування, з них 11 – іноземними мовами) і 16 додатків. Робота

містить 11 таблиць і 5 рисунків. Загальний обсяг дисертації – 293 сторінки, основний текст дисертації викладено на 187 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність, визначено об'єкт, предмет, мету, завдання дослідження; викладено провідні положення концепції дослідження, представлено його методологічні і теоретичні основи; розкрито наукову новизну, практичне значення та подано інформацію про апробацію і впровадження результатів дослідження, про публікації, структуру й обсяг дисертації.

У першому розділі – **«Теоретичні засади професійно-педагогічної підготовки агрономів-дослідників в аграрних університетах»** – здійснено теоретичний аналіз наукової літератури з проблеми професійно-педагогічної підготовки агрономів-дослідників у закладах вищої освіти аграрного профілю; проведено ретроспективний аналіз професійно-педагогічної підготовки агрономів-дослідників у контексті становлення та розвитку аграрної освіти; на основі вивчення філософських, психологічних, педагогічних джерел розкрито сутність професійно-педагогічної підготовки агрономів-дослідників в аграрних університетах.

Ретроспективний аналіз професійної підготовки фахівців для аграрної галузі у межах відповідних етапів (дореформеного (1790–1861 рр.), дореволюційного (1862–1917 рр.), колективізації (1918–1945 рр.), планового господарства (1946–1990 рр.), модернізаційного (1991 р. – до сьогодні)) розвитку та становлення аграрної (сільськогосподарської) освіти дав змогу встановити, що в Україні було запроваджено професійно-педагогічну підготовку фахівців агрономічного профілю (агроном-педагог, інженер-педагог та ін.), що здійснювалася шляхом введення у фахову підготовку дисциплін психолого-педагогічного спрямування. Цей досвід став теоретичною основою розкриття сутності професійно-педагогічної підготовки агрономів-дослідників у сучасних умовах.

Вивчення літературних джерел з проблеми професійно-педагогічної підготовки викладача вищого аграрного навчального закладу (Н. Бурмакіна, Р. Горбатюк, Н. Журавська, О. Заболотній, Л. Кліх, П. Лузан, О. Ляска, Н. Мачинська, В. Мозговий, Ю. Рожков, В. Свистун, В. Третько, О. Євсюкова та ін.) сприяло виявленню її як важливого компонента професійної підготовки, становлення і професійного розвитку майбутнього викладача закладу вищої освіти аграрного профілю.

Доведено, що професійно-педагогічна підготовка фахівців аграрного профілю має передбачати інтеграцію професійно-педагогічних й агрономічних знань, забезпечувати здатність вирішувати професійно-педагогічні завдання та водночас передбачає підготовку висококваліфікованого педагога, з одного боку, і агронома-професіонала, з іншого.

Згідно з нормативно-правовими документами, професійна підготовка фахівця аграрного профілю у закладах вищої освіти на магістерському рівні вищої освіти відповідає спеціальності 201 «Агрономія», кваліфікації 2213.1 «Агроном-дослідник» й забезпечується магістерськими програмами, які реалізуються у межах

відповідних спеціальностей і визначаються сферою майбутнього працевлаштування випускників, однією з яких є педагогічна. В «Довіднику кваліфікаційних характеристик професій працівників» у загальному описі професії «Агроном-дослідник» акцентується увага на готовності до педагогічної діяльності, оскільки в умовах навчального закладу агроном-дослідник може виконувати обов'язки викладача навчальної дисципліни агрономічного спрямування.

Професійно-педагогічна підготовка агрономів-дослідників на магістерському рівні вищої освіти в аграрних університетах – організований, цілісний процес, що базується на поєднанні психолого-педагогічної, методичної, науково-дослідницької та самоосвітньої складових. Кожний структурний компонент цієї підготовки виконує взаємопов'язані, взаємодоповнювані функції, що забезпечує її системність, наступність, а також сприяє актуалізації мотиваційної спрямованості агрономів-дослідників до здійснення професійно-педагогічної діяльності, оволодіння знаннями, уміннями, навичками, забезпечує формування їхньої готовності до здійснення професійно-педагогічної діяльності та здатності до професійного й особистісного розвитку та саморозвитку.

Водночас з'ясовано, що психолого-педагогічний складник у змісті магістерської програми професійної підготовки агрономів-дослідників представлено фрагментарно, при тому, що на практиці фахівці вказаної спеціалізації є потенційним резервом підготовки науково-педагогічних кадрів у системі ступеневої аграрної освіти.

У другому розділі – **«Моделювання процесу професійно-педагогічної підготовки агрономів-дослідників у закладах аграрного профілю»** – визначено педагогічні умови та теоретично обґрунтовано експериментальну модель професійно-педагогічної підготовки агрономів-дослідників в аграрних університетах; представлено характеристику та обґрунтовано критерії, показники і рівні готовності агрономів-дослідників до здійснення педагогічної діяльності.

У ході дослідження доведено, що професійно-педагогічна підготовка агрономів-дослідників у закладах вищої освіти аграрного профілю забезпечується педагогічними умовами, провідними з яких є: формування у магістрантів мотивації до здійснення професійно-педагогічної діяльності; проектування змісту навчальних дисциплін професійно-педагогічної підготовки в умовах кредитно-модульної системи організації освітнього процесу; функціонування школи молодого викладача закладу вищої освіти аграрного профілю. Виокремлені педагогічні умови, з одного боку, є відносно самостійними, з іншого – взаємопов'язані та доповнюють одна одну. Їх урахування забезпечує ефективність професійно-педагогічної підготовки агрономів-дослідників в аграрних університетах.

З урахуванням визначених педагогічних умов було розроблено модель професійно-педагогічної підготовки агронома-дослідника в аграрних університетах, яка є схематичним відображенням розгорнутого у часі освітнього процесу. Модель характеризується цілісністю, динамічністю та складається з чотирьох конструктивних блоків (*методологічно-цільового, організаційно-процесуального, дидактико-методичного, оцінно-результативного*), зміст яких спрямований на досягнення задекларованої мети (рис. 1).

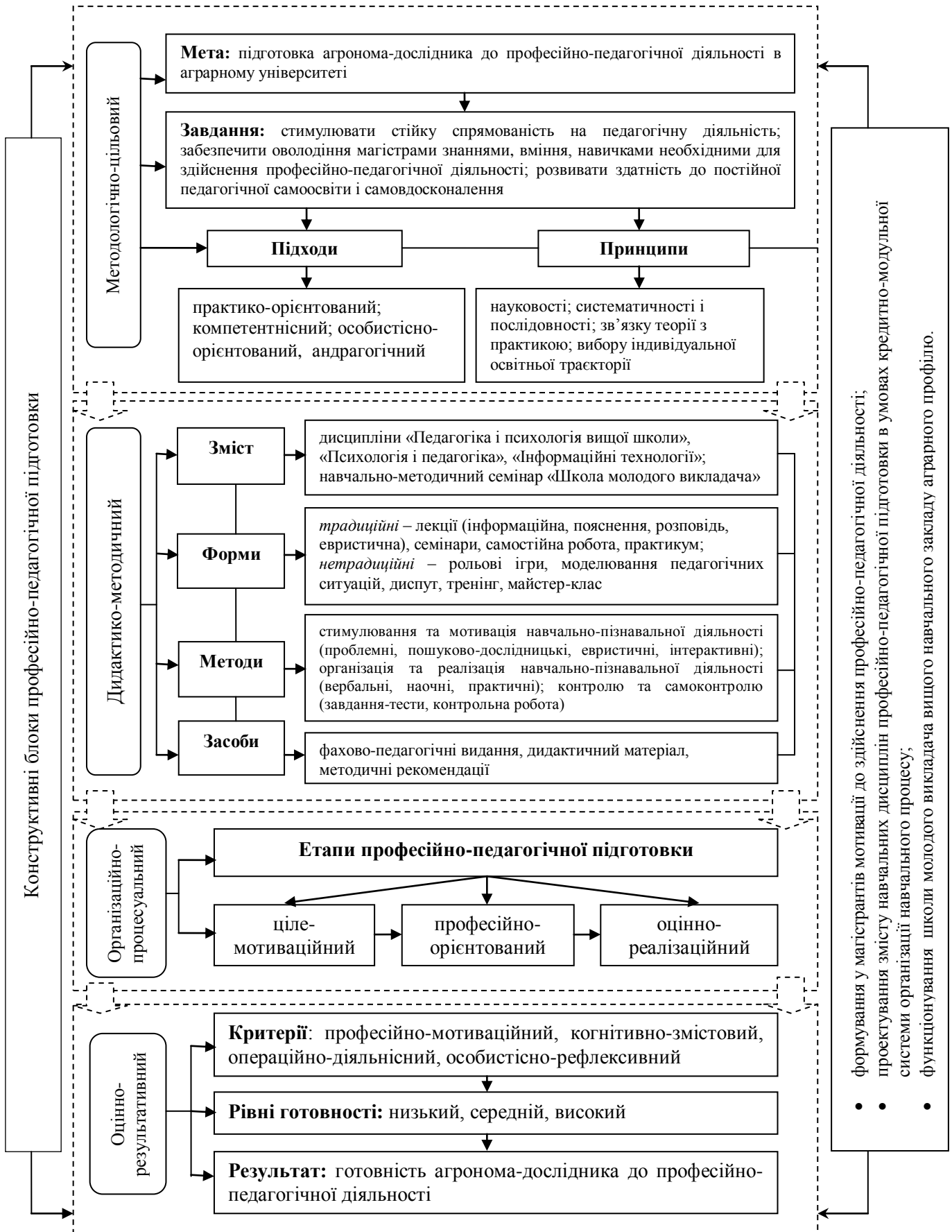

Рис. 1. Модель професійно-педагогічної підготовки агрономів-дослідників в аграрних університетах

Методологічно-цільовий блок містить мету, завдання професійно-педагогічної підготовки агрономів-дослідників й відображає організацію означеної підготовки на засадах практико-орієнтованого, компетентнісного, особистісно-орієнтованого, андрагогічного підходів, дотримання принципів науковості, систематичності і послідовності, зв'язку теорії з практикою, вибору індивідуальної освітньої траєкторії.

Дидактико-методичний блок включає: зміст (дисципліни «Педагогіка і психологія вищої школи»; «Психологія і педагогіка»; «Інформаційні технології», навчально-методичний семінар «Школа молодого викладача»); форми (традиційні – лекції (інформаційна, пояснення, розповідь, евристична, диспут), семінари, самостійна робота, практикум; нетрадиційні – рольові ігри, моделювання педагогічних ситуацій, диспут, тренінг, майстер-клас); методи (стимулювання та мотивації навчально-пізнавальної діяльності (проблемні, пошуково-дослідницькі, евристичні, інтерактивні); організації та реалізації навчально-пізнавальної діяльності (вербальні, наочні, практичні); контролю та самоконтролю (завдання-тести, контрольна робота) і засобів (фахово-педагогічні видання, дидактичний матеріал, методичні рекомендації).

Організаційно-процесуальний блок відображає наступність професійно-педагогічної підготовки агрономів-дослідників, реалізовану впродовж цілемотиваційного, практико-орієнтованого, оцінно-реалізаційного етапів з урахуванням оптимальних методів, прийомів і засобів навчання.

Оцінно-результативний блок забезпечує контроль за якістю опанування агрономами-дослідниками навчального матеріалу та його оцінювання викладачем й самооцінювання магістрантами досягнутих результатів професійно-педагогічної підготовки.

На основі аналізу наукових праць з'ясовано, що результатом професійно-педагогічної підготовки агрономів-дослідників в аграрних університетах є сформована готовність як інтегративне професійно-особистісне утворення, яке характеризується стійкою педагогічною спрямованістю і забезпечується сукупністю знань, умінь та навичок, необхідних для здійснення успішної професійно-педагогічної діяльності у закладах вищої освіти аграрного профілю.

Визначені критерії готовності магістрантів до здійснення професійно-педагогічної діяльності (професійно-мотиваційний, когнітивно-змістовий, операційно-діяльнісний, особистісно-рефлексивний) та їх показники дозволили схарактеризувати низький, середній й високий рівні її сформованості.

У третьому розділі – **«Експериментальна перевірка ефективності моделі професійно-педагогічної підготовки агрономів-дослідників в аграрних університетах»** – викладено програму експериментальної роботи; здійснено діагностику стану готовності магістрантів до професійно-педагогічної діяльності в аграрних університетах; подано опис дослідно-експериментальної роботи з перевірки ефективності моделі професійно-педагогічної підготовки агрономів-дослідників до здійснення означеної діяльності; представлено та проаналізовано кількісні та якісні результати дослідно-експериментальної роботи.

З метою визначення стану готовності агрономів-дослідників до здійснення професійно-педагогічної діяльності було проведено констатувальний етап

експерименту. Узагальнення його результатів засвідчило домінування двох рівнів – середнього (КГ – 46,91 %; ЕГ – 44,38 %) і низького (КГ – 45,06 %; ЕГ – 45,63 %) – сформованості готовності магістрантів до здійснення означеної діяльності. Такий стан засвідчив необхідність вдосконалення підготовки магістрантів як майбутніх викладачів закладів вищої освіти аграрного профілю, що уможлиблюється шляхом оновлення її змісту, форм організації, методів навчальної та позанавчальної діяльності.

На формувальному етапі експерименту в експериментальній групі (ЕГ) було апробовано модель професійно-педагогічної підготовки агрономів-дослідників в аграрних університетах, яка впроваджувалася впродовж трьох етапів: мотиваційно-стимулюючого, професійно-орієнтованого та оцінно-реалізаційного. Магістранти контрольної групи (КГ), навчалися у межах усталеного процесу.

На першому – *ціле-мотиваційному* – етапі впровадження моделі здійснювалася активація пізнавальної діяльності магістрантів, виявлявся їхній суб'єктивний досвід, спрямований на формування позитивного ставлення до професійно-педагогічної діяльності, потреби до оволодіння професійно-педагогічними знаннями, щоб ефективно здійснювати означену діяльність в аграрних університетах. Із цією метою було оновлено зміст дисциплін гуманітарної та фахової підготовки пізнавальною інформацією з професійної педагогіки і психології, застосовано форми (лекція-бесіда, лекція-диспут, проблемні лекції, лекція-пояснення тощо) та методи (дебати, порівняльні методи) навчання.

На другому – *професійно-орієнтованому* – етапі відбувався процес формування знань (загальнотеоретичних, психолого-педагогічних, методичних, технологічних) та умінь (організаторських, дослідницьких, комунікативних, дослідно-педагогічних), необхідних для успішного здійснення професійно-педагогічної діяльності у ході постійно діючого навчально-методичного семінару «Школа молодого вчителя». Магістранти залучалися до: дискусій (спостережної, багаторазової, лімітованої); підготовки доповідей, каталожних карток у формі коротких тез; моделювання та розв'язування навчально-професійних ситуацій, педагогічних завдань; розроблення проєктів-презентацій, комп'ютерних презентацій фрагментів занять; проведення ділових, рольових ігор, майстер-класів; виконання тренінгових вправ з розвитку педагогічної техніки, майстер-класів тощо.

На третьому – *оцінно-реалізаційному* – етапі забезпечувалася участь магістрантів у: педагогічних проєктах (практико-орієнтовані та інформаційні); щорічних студентських конференціях, колоквиумах, круглих столах. Це сприяло вибору магістрантами індивідуальної професійно-педагогічної траєкторії для реалізації творчого потенціалу, формуванню індивідуальних дослідницьких інтересів, розвитку творчого мислення, прагнення до самовдосконалення та самореалізації у професійно-педагогічній діяльності в аграрних університетах.

Узагальнення результатів порівняльного аналізу, отриманих у ході формувальної дослідно-експериментальної роботи, засвідчило відмінності у кількісних і якісних показниках рівнів сформованості готовності до професійно-

педагогічної діяльності магістрантів контрольної та експериментальної груп (табл. 1., рис. 2).

У магістрантів експериментальної групи після проведення формувального експерименту прослідковується зростання високого рівня сформованості готовності до професійно-педагогічної діяльності (з 10 % до 65,6 % (+55,6 %)) та зменшення показників середнього рівня (з 44,38 % до 25,6 % (-18,8 %)) та низького – з 45,63 % до 8,8 % (-36,9 %). У контрольній групі статистично значущих змін у рівнях сформованості готовності магістрантів до професійно-педагогічної діяльності під час формувальної дослідно-експериментальної роботи не відбулося: високий (22,8 % (+14,8%)), середній (51,9 % (+4,9 %)) та низький (25,3% (-19,8%)).

Таблиця 1

Рівні сформованості готовності агрономів-дослідників до здійснення професійно-педагогічної діяльності за результатами формувального етапу експерименту

Рівень готовності	Експериментальна група			Контрольна група		
	Абсолютне значення	%	Приріст	Абсолютне значення	%	Приріст
Низький	14	8,8%	-36,9%	41	25,3%	-19,8%
Середній	41	25,6%	-18,8%	84	51,9%	+4,9%
Високий	105	65,6%	+55,6%	37	22,8%	+14,8%
Всього	160	100,0%		162	100,0%	

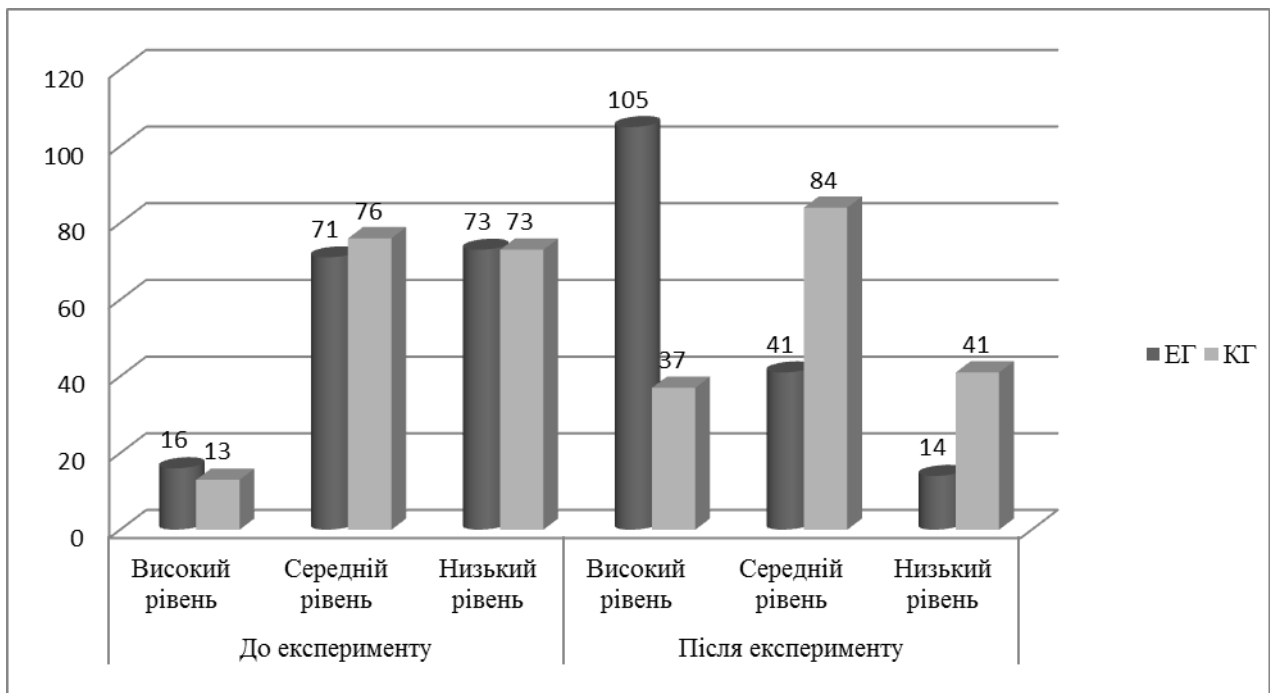

Рис. 2. Динаміка сформованості рівнів готовності агрономів-дослідників до професійно-педагогічної діяльності в аграрних університетах на початку формувального етапу експерименту та після його завершення.

Статистичну значущість результатів експериментальної роботи було доведено за допомогою χ^2 – критерію Пірсона, що засвідчило не випадковість отриманих даних і підтвердило доцільність спроектованої моделі професійно-педагогічної підготовки агрономів-дослідників в аграрних університетах.

Урахування результатів дослідно-експериментальної роботи і висновків проведеного дослідження дозволило визначити можливості їх подальшого впровадження в практику та сформулювати положення щодо удосконалення професійно-педагогічної підготовки агрономів-дослідників в аграрних університетах на рівнях:

- загальнодержавному – оновлення й розроблення законодавчої та нормативно-правової бази, що регламентує діяльність закладів вищої освіти аграрного профілю і забезпечує правову підтримку професійно-педагогічної підготовки викладача; перехід в Україні до європейських моделей університетської освіти щодо розвитку професійно-педагогічної компетентності фахівців;

- на рівні закладу вищої освіти, що здійснює підготовку фахівців аграрного профілю: розширення функцій профілюючих і випускаючих кафедр у напрямі оновлення змісту магістерських програм професійної підготовки фахівців аграрного профілю з метою здобуття майбутнім аграрієм-дослідником поглиблених теоретичних та практичних знань, умінь, навичок, загальних засад методології наукової та професійної діяльності, достатніх для ефективного виконання завдань інноваційного характеру; включення педагогічної (асистентської практики) в освітній процес закладу вищої освіти аграрного профілю з метою набуття магістрантами практичних умінь та досвіду викладацької роботи, необхідних для викладання дисципліни за профілем набутої спеціальності у закладах вищої освіти після отримання освітньо-кваліфікаційного рівня магістра; здійснення психолого-педагогічної підготовки й підвищення кваліфікації педагогічного персоналу закладів вищої освіти аграрного профілю на андрагогічних засадах.

Отже, результати завершеної дослідно-експериментальної роботи дають змогу стверджувати, що мета наукового пошуку досягнута, визначені дослідницькі завдання виконано, гіпотезу підтверджено.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено цілісний науковий аналіз проблеми професійно-педагогічної підготовки агрономів-дослідників в аграрних університетах. Результати проведеного дослідження стали підставою для таких висновків.

1. Вивчення проблеми професійно-педагогічної підготовки фахівців аграрного профілю виявило її суголосність із розвитком аграрної сфери України. Проведений ретроспективний аналіз у межах 6 етапів розвитку й становлення аграрної (сільськогосподарської) освіти дав змогу встановити, що в Україні було запроваджено професійно-педагогічну підготовку фахівців агрономічного профілю (агроном-педагог, інженер-педагог та ін.), здійснювану шляхом введення у фахову підготовку дисциплін психолого-педагогічного спрямування, що стало

теоретичним підґрунтям сучасної професійно-педагогічної підготовки агрономів-дослідників.

Систематизація й аналіз літератури з проблеми дослідження довели, що професійно-педагогічна підготовка фахівця аграрного профілю спеціальності 201 «Агрономія», кваліфікації 2213.1 «Агроном-дослідник» на магістерському рівні вищої освіти є важливим компонентом його професійної підготовки, основою для становлення магістранта як майбутнього викладача аграрного закладу вищої освіти та подальшої професійно-педагогічної діяльності. Професійно-педагогічна підготовка фахівця аграрного профілю як висококваліфікованого педагога і одночасно агронома-професіонала буде успішною за умови інтеграції професійно-педагогічних та агрономічних знань, умінь та навичок.

2. Професійно-педагогічна підготовка агрономів-дослідників в аграрних університетах є організованим, цілісним, динамічним процесом, спрямованим на формування мотиваційної спрямованості щодо здійснення професійно-педагогічної діяльності, набуття ними знань та виробленню умінь, навичок, необхідних для здійснення цієї діяльності. З урахуванням специфіки професійно-педагогічної діяльності агрономів-дослідників в аграрних університетах виокремлено її структурні компоненти: психолого-педагогічний, методичний, науково-дослідний, самоосвітній, взаємозалежність і взаємодоповнюваність яких забезпечує формування готовності магістрантів до здійснення професійно-педагогічної діяльності, професійний і особистісний розвиток та саморозвиток.

Психолого-педагогічний складник у змісті магістерської програми професійної підготовки агрономів-дослідників представлено фрагментарно, натомість на практиці фахівці вказаної спеціалізації є потенційним резервом підготовки науково-педагогічних кадрів у системі ступеневої аграрної освіти.

3. Виокремлено й схарактеризовано критерії та показники готовності агрономів-дослідників до здійснення професійно-педагогічної діяльності, а саме: професійно-мотиваційний (наявність стійкої мотивації до професійно-педагогічної діяльності; усвідомлення значення оволодіння педагогічними знаннями та вміннями, необхідними для здійснення професійно-педагогічної діяльності; сформована усвідомлена потреба в саморозвитку і самоосвіті); когнітивно-змістовий (інтегрована структура знань: загальнотеоретичних, методичних і технологічних); операційно-діяльнісний (ступінь сформованості групи вмінь: гностичних, організаторських, комунікативних імпровізаційно-педагогічних) та особистісно-рефлексивний (самоствердження у своїй професійній діяльності; здатність здійснювати контроль, самоконтроль та усвідомлювати оцінку та самооцінку результатів власної професійно-педагогічної діяльності, з метою подальшого самовдосконалення). На основі визначених критеріїв і показників з урахуванням їх змістового наповнення охарактеризовано рівні готовності агрономів-дослідників до здійснення професійно-педагогічної діяльності – низький, середній і високий.

4. Розроблено модель професійно-педагогічної підготовки агрономів-дослідників в аграрних університетах, побудовану з урахуванням положень практико-орієнтованого, компетентнісного, особистісно-орієнтованого та андрагогічного підходів, принципів науковості, системності, зв'язку теорії з

практикою й вибору індивідуальної освітньої траєкторії, складниками якої є: методологічно-цільовий, дидактико-методичний, організаційно-процесуальний, оцінно-результативний блоки; педагогічні умови (формування у магістрантів мотивації до здійснення професійно-педагогічної діяльності; проектування змісту навчальних дисциплін професійно-педагогічної підготовки в умовах кредитно-модульної системи організації освітнього процесу; функціонування школи молодого викладача вищого навчального закладу аграрного профілю).

Експериментальна перевірка ефективності моделі професійно-педагогічної підготовки агрономів-дослідників в аграрних університетах у ході формувального етапу експерименту засвідчило позитивну динаміку змін щодо рівнів сформованості готовності магістрантів ЕГ до професійно-педагогічної діяльності за усіма показниками визначених критеріїв, тоді як рівні готовності респондентів КГ залишилися без істотних змін. За допомогою χ^2 – критерію Пірсона доведено, що виявлені позитивні зміни є статистично значущими.

5. З метою забезпечення ефективності професійно-педагогічної підготовки агрономів-дослідників розроблено та експериментально апробовано навчально-методичний комплекс (методичні розробки змістових модулів до дисциплін професійної та практичної підготовки: програма навчально-методичного семінару «Школа молодого викладача»; практикум професійно-педагогічної підготовки агрономів-дослідників; методичні рекомендації до практичних занять та самостійної роботи; глосарій термінів із педагогіки та психології вищої школи).

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів означеної проблеми. Подальшого наукового вивчення потребують такі питання, як: педагогізація ступеневої аграрної освіти; організація психолого-педагогічного супроводу підготовки магістрантів до викладацької діяльності, проведення наскрізних педагогічних практик для студентів напряму підготовки «Агрономія»; удосконалення змісту наукової та науково-технічної підготовки фахівців аграрного профілю; вивчення та узагальнення передового зарубіжного педагогічного досвіду організації освітнього процесу з професійно-педагогічної підготовки майбутніх викладачів аграрного профілю.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ З ТЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Наукові праці, в яких опубліковані основні результати дисертації

1. Ткаченко О. В. Професійно-педагогічна підготовка агрономів-дослідників в аграрних університетах: навчально-методичний комплекс / Ольга Ткаченко. – Біла Церква, 2017. – 106 с.
2. Ткаченко О. В. Сучасні проблеми підготовки агрономів-дослідників: педагогічний аспект / О.В. Ткаченко // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи: зб. наук. пр. – К.: ІООД НАПН України, 2013. – Вип. 7. – С. 184–190.
3. Ткаченко О. В. Педагогічні умови підготовки майбутнього магістра з агрономії до педагогічної діяльності у ВНЗ аграрного профілю / О. В. Ткаченко //

Вісник Чернігівського національного педагогічного університету «Серія: Педагогічні науки». Випуск 130. – Чернігів, 2015. – С. 98–101.

4. Ткаченко О. В. Інформатизація освіти – шлях до професійної діяльності майбутнього магістра-аграрія / О. В. Ткаченко // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. пр. – Вип. 43 / Редкол. – Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2015. – С. 480–483.

5. Ткаченко О. В. Методика обучения использования основных услуг глобальной сети интернет в подготовке агрономов-исследователей / О. В. Ткаченко // Педагогика и современность: научно-педагогический журнал № 6 (20). – Таганрог, Россия: Издательство «Перо». – Москва, 2015. – С. 39–44.

6. Ткаченко О. В. Проблема професійно-педагогічної підготовки магістрів аграрного профілю у педагогічній теорії / О. В. Ткаченко // Проблеми підготовки сучасного вчителя: зб. наук. праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / [ред. кол.: Безлюдний О. І. (гол. ред.) та ін.]. – Умань: ФОП Жовтий О. О., 2016. – Вип. 13. – С. 132–137.

7. Ткаченко О. В. Професійно-педагогічна підготовка фахівця аграрного профілю: історичний аналіз ХІХ століття / О. В. Ткаченко // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка «Серія: Педагогічні науки». Вип. 137. – Чернігів, 2016. – С. 171–174.

8. Ткаченко О. В. Професійно-педагогічна підготовка агрономів-дослідників (ХХ – початок ХХІ століття) / О. В. Ткаченко // Наукові записки. – Вип. 149. – Серія: Педагогічні науки – Кропивницький: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2016. – С. 142–146.

9. Ткаченко О. В. Обґрунтування моделі професійно-педагогічної підготовки майбутніх агрономів-дослідників / О. В. Ткаченко // «ScienceRise: Pedagogical Education». – 2016. – № 11 (7). – С. 32–37.

Опубліковані праці апробаційного характеру

10. Ткаченко О. В. Підготовка агрономів-дослідників до сучасних потреб АПК України / О. В. Ткаченко // Стратегічні пріоритети економічного розвитку агросфери: матер. Державної наук. практ. конф. – Білоцерківський нац. аграрний ун-т, 2013. – С. 11–13.

11. Ткаченко О. В. Концепція підготовки агрономів-дослідників до педагогічної дії з майбутніми фермерами в Україні. / О. В. Ткаченко // Педагогічна майстерність як система професійно-мистецьких компетентностей. – К.: ІООД НАПН України, 2013. – С. 257–259.

12. Ткаченко О. В. Професійна підготовка агрономів-дослідників завдяки інтерактивним методам навчання / О. В. Ткаченко // Наукові пошуки молоді у третьому тисячолітті (психолого-педагогічні та лінгвістичні дослідження в умовах освітніх реформаційних процесів): матер. Міжнар. наук. практ.-конф. молодих вчених, аспірантів і докторантів. – Білоцерківський нац. аграрний ун-т, 2014. – С. 31–32.

13. Ткаченко О. В. Психолого-педагогічні умови становлення майбутнього агронома / О.В. Ткаченко // Педагогічна майстерність як система професійно-мистецьких компетентностей. – К.: ІПОД НАПН України, 2014. – С. 211–213.

14. Ткаченко О. В. Навчання – шлях до професійного самовдосконалення майбутнього агронома-дослідника / О. В. Ткаченко // Наукові пошуки молоді у третьому тисячолітті (психолого-педагогічні та лінгвістичні дослідження в умовах освітніх реформаційних процесів): матер. Міжнар. наук. практ. конф. молодих вчених, аспірантів і докторантів. – Білоцерківський нац. аграрний ун-т, 2014. – С. 21–22.

15. Ткаченко О. В. Професійно-педагогічна підготовка магістрів аграрного профілю / О. В. Ткаченко // Актуальні проблеми розвитку освіти і науки в умовах глобалізації: матер. всеукр. наук. конф. 4-5 грудня 2015 р., м. Дніпропетровськ. Ч. I. – Дніпропетровськ: Роял Принт, 2016. – С. 186–188.

16. Ткаченко О. В. Магістратура – шлях до педагогічної діяльності майбутнього агронома-дослідника ВНЗ аграрного профілю / О. В. Ткаченко // Аграрна наука – виробництву (психолого-педагогічні та лінгвістичні дослідження в умовах освітніх реформаційних процесів): матер. наук.-практ. конф. (м. Біла Церква, 19 листопада, 2015 року). – Білоцерківський нац. аграрний ун-т, 2015. – С. 10–12.

17. Ткаченко О. В. Модель професійно-педагогічної підготовки майбутніх агрономів-дослідників // IV Наукова конф. «Фундаментальні та прикладні дослідження у сучасній науці»: зб. наук. праць. – Харків, Х.: Технологічний центр, 2016. – С. 56–58.

18. Ткаченко О. В. Педагогічна майстерність викладача вищого навчального закладу / О. В. Ткаченко // Наукові пошуки молоді у третьому тисячолітті: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. молодих вчених, аспірантів та докторантів. – Білоцерківський нац. аграрний ун-т, 2016. – С. 34–35.

19. Значение практики в профессионально-педагогической подготовке будущих специалистов аграрного профиля / О. В. Ткаченко // Общественные и гуманитарные науки: тезисы 81-й науч.-техн. конференции профессорско-преподавательского состава, научных сотрудников и аспирантов (с международным участием), Минск, 1–12 февраля 2017 г. [Электронный ресурс] / отв. за изд. И. В. Войтов; УО БГТУ. – Минск: БГТУ, 2017. – С. 56–58.

АНОТАЦІЇ

Ткаченко О. В. Професійно-педагогічна підготовка агрономів-дослідників в аграрних університетах. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, Київ, 2018.

Дисертація є теоретико-експериментальним дослідженням проблеми професійно-педагогічної підготовки агрономів-дослідників в аграрних університетах. Доведено доцільність цієї підготовки на магістерському рівні вищої освіти, розкрито її сутність, схарактеризовано структурні складові (психолого-

педагогічну, методичну, науково-дослідницьку та самоосвітню). Виявлено педагогічні умови професійно-педагогічної підготовки агрономів-дослідників: формування мотивації й спрямованості магістрантів до здійснення професійно-педагогічної діяльності; проектування змісту навчальних дисциплін професійно-педагогічної підготовки в умовах кредитно-модульної системи організації освітнього процесу; функціонування школи молодого викладача вищого навчального закладу аграрного профілю.

З урахуванням визначених педагогічних умов теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено модель професійно-педагогічної підготовки агрономів-дослідників в аграрних університетах, що охоплює методологічно-цільовий, дидактико-методичний, організаційно-процесуальний, оцінно-результативний конструктивні блоки, відображає цілісний педагогічний процес підготовки магістрів до професійно-педагогічної діяльності та реалізується на мотиваційно-стимулюючому, професійно-орієнтованому, оцінно-реалізаційному етапах. Схарактеризовано критерії, показники та рівні готовності агрономів-дослідників до професійно-педагогічної діяльності в аграрних університетах.

Здійснено прогностичне обґрунтування можливостей впровадження результатів дослідження на загальнодержавному рівні та рівні закладу вищої освіти.

Ключові слова: агроном-дослідник, магістрант, професійно-педагогічна підготовка, аграрні університети, педагогічні умови, модель.

Ткаченко О. В. Професійно-педагогіческая підготовка агрономів-исследователей в аграрных университетах. – Рукопись.

Диссертация на соискание учёной степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Институт педагогического образования и образования взрослых НАПН Украины, Киев, 2018.

Диссертация является теоретико-экспериментальным исследованием проблемы профессионально-педагогической подготовки агрономов-исследователей в аграрных университетах. Доказана целесообразность указанной подготовки на магистерском уровне высшего образования, раскрыто ее сущность, охарактеризованы ее структурные составляющие (психолого-педагогическая, методическая, научно-исследовательскую и самообразовательную). Выявлены педагогические условия профессионально-педагогической подготовки агрономов-исследователей: формирование у магистрантов мотивации к осуществлению профессионально-педагогической деятельности; проектирование содержания учебных дисциплин профессионально-педагогической подготовки в условиях кредитно-модульной системы организации учебного процесса; функционирование школы молодого преподавателя высшего учебного заведения аграрного профиля.

С учетом определенных педагогических условий теоретически обоснована и экспериментально проверена модель профессионально-педагогической подготовки агрономов-исследователей в аграрных университетах, которая включает методологически-целевой, дидактико-методический, организационно-процесуальный, оценочно-результативный конструктивные блоки, отражает

целостный педагогический процесс подготовки магистров в обозначенной деятельности и реализуется на целе-мотивационном, профессионально-ориентированном, оценочно-реализационном этапах. Охарактеризованы критерии, показатели и уровни готовности агрономов-исследователей к профессионально-педагогической деятельности в аграрных университетах.

Осуществлено прогностическое обоснование возможностей внедрения результатов исследования на законодательном уровне и уровне высшего учебного заведения.

Ключевые слова: агроном-исследователь, магистрант, профессионально-педагогическая подготовка, аграрные университеты, педагогические условия, модель.

O. V. Tkachenko. Professional and pedagogical training of agronomist-researchers at agricultural universities. – Manuscript.

Thesis for a Candidate's Degree in Pedagogic Sciences in Specialty 13.00.04 – Theory and Methods of Professional Education. – Institute of Pedagogical and Adult Education of NAES of Ukraine, Kyiv, 2018.

The thesis is a theoretical and experimental research on the issues of professional and pedagogical training of agronomist-researchers at agricultural universities. The retrospective analysis of professional and pedagogical training of agronomist-researchers demonstrates that the training has been carried out by introducing psychological and pedagogic disciplines into the training content.

The feasibility of professional and pedagogical training at Master's level of higher education in present-day conditions was justified. It was concluded that professional and pedagogical training of agronomist-researchers at agricultural universities was a well-regulated, holistic and dynamic process grounded on the unity of psychologic and pedagogic, methodological, research and self-education components. The process facilitates the strengthening of motivation among agronomist-researchers as for their training and obtaining knowledge, learning skills in order to carry out teaching activities and professional and personal development.

Pedagogic conditions for professional and pedagogical training of agronomist-researchers have been identified as following: students' motivation and focus on teaching activities; designing the training content in terms of the credit-module system; a school for young teachers of agrarian higher education institutions.

The model of professional and pedagogical training of agronomist-researchers at agricultural universities was theoretically substantiated and experimentally verified with due regard to the identified pedagogic conditions. The model includes such blocks as a methodologically targeted block (aim, tasks, approaches, and principles), a content-based block (content, forms, methods, and means), an operational block (a motivational enhancement stage, a vocationally oriented stage, and an evaluation implementation stage), an evaluative block (criteria, levels, result).

The criteria and their indicators were described as follows: a motivational criterion, a content-cognitive criterion, an operational and activity criterion, a personal and reflexive criterion. The levels of agronomist-researchers' readiness to teaching

activities at agricultural universities were identified as follows: high, medium and low. The experimental results of the model effectiveness were submitted.

The forecasting substantiation of research results implementation at the national state level and level of the higher education institution has been carried out.

Key words: agronomist-researcher, master, professional and pedagogical training, agricultural universities, pedagogic conditions, model.